

KarĶeras izĶlĶtĶbas programma

SagatavoĶa: Ineta Lopenova

AļoĶas Ausekļa vidusskolas pedagoĶe-karĶeras konsultante

Apstiprina: Ina Ŷternfelde

AļoĶas Ausekļa vidusskolas direktore

2024./25.māc.gadam

SATURS

1. INFORMĀCIJA PAR ALOJAS AUSEKĻA VIDUSSKOLU	3
2. KARJERAS VEIDOŠANAS ASPEKTI	4
3. KARJERAS VADĪBAS PRASMES	6
4. NORMATĪVO AKTU REGULĒJUMS KARJERAS ATTĪSTĪBAS ATBALSTA ĪSTENOŠANAI IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒS.. ..	8
4.1. Izglītības likumā ietvertie nosacījumi	9
4.2. Noteikumos par mācību priekšmetu standartiem ietvertie nosacījumi	9
5. KARJERAS IZGLĪTĪBAS MĒRĶIS UN UZDEVUMI	12
6. KARJERAS ATTĪSTĪBAS ATBALSTA ĪSTENOŠANAS INOVATĪVAIS ASPEKTS	14
7. KARJERAS ATTĪSTĪBAS ATBALSTA REALIZĒŠANĀ IESAISTĪTO PUŠU KOMPETENCE	16
8. KARJERAS IZGLĪTĪBAS PROGRAMMAS SASTĀVDAĻAS	17
9. KARJERAS IZGLĪTĪBAS SATURS	19
10. KARJERAS IZGLĪTĪBAS SASNIEGTO REZULTĀTU VĒRTĒŠANA	22
11. KARJERAS IZGLĪTĪBĀ IZMANTOJAMĀS METODEDES	24
12. KARJERAS IZGLĪTĪBAS PROGRAMMAS ĪSTENOŠANAS PLĀNS	30
13. LITERATŪRA	35

1. INFORMĀCIJA PAR ALOJAS AUSEKĻA VIDUSSKOLU

Alojas Ausekļa vidusskolā 2024./25. mācību gadā mācās 210 skolēni(13 klašu komplekti) un strādā 36 pedagogi.

Tiek realizētas šādas izglītības programmas:

31011011 **Vispārējās vidējās izglītības vispārizglītojošā virziena programma** (Licences nr. V-9151)

31011111 **Pamatizglītības programma** (Licencēšanas ID V_3509)

21015611 **Speciālās pamatizglītības programma izglītojamajiem ar mācīšanās traucējumiem** (Licencēšanas ID V_3510)

31016011 **Vispārējās vidējās izglītības programma** (Licencēšanas ID V_3511)

Skolas akreditācijas termiņš 13.04.2021. – 12.04.2027. (AI 32)

Interesu izglītība Alojas Ausekļa vidusskolā:

- Radošo ideju darbnīca,
- Vides dizains Domdare,
- Lego robotika,
- Vienkāršā programmēšana, Lego robotika,
- Ceļā ar velosipēdu, ceļu satiksmes noteikumi,
- 1.-5.klašu koris,
- Zēnu vokālais ansamblis 2.8. klašu ,
- Mūsdienu deja,
- Ugunsdzēsības sports,
- Vieglatlēli,
- Deju kolektīva “Rezgalīši ”.

2.KARJERAS VEIDOŠANAS ASPEKTI

Karjera ir cilvēka mērķtiecīga darbība savu kompetenču pilnveidei un izpausmei mūža garumā. Karjeras apzināta veidošana tiek uzsākta jau pamatskolas posmā, kas tiek turpināta vidusskolas vai profesionālās izglītības posmā, augstskolā un vēlāk visas dzīves garumā.

Karjeras attīstība ir indivīda personīgās dzīves, mācību un darba vadības process mūža garumā. Tas ir nepārtraukts process, kura gaitā cilvēks izmanto informāciju par sevi, un apkārtējo pasauli, analizē un pielieto to, lai izvēlētos savu nodarbošanās jomu un pēc tam jau konkrētu profesiju.

Karjeras attīstības atbalsts — pasākumu kopums, kas ietver informācijas, karjeras izglītības un konsultāciju pieejamību izglītojamajiem karjeras mērķu noteikšanai un plānošanai, izdarot izvēli saistībā ar izglītību un darbu.

Karjeras atbalsta procesam ir komplekss raksturs. Tas ietver šādus 3 galvenos komponentus:

1. **karjeras informāciju** – tā ir nepieciešamā informācija, lai plānotu, uzsāktu profesionālo darbību un noturētos darba tirgū. Tā iekļauj informāciju par profesijām, prasmēm, karjeras ceļiem, izglītības iespējām, darba tirgus attīstības tendencēm un nosacījumiem, izglītības iestādēm, valsts un nevalstisko organizāciju sniegtajiem pakalpojumiem un darba iespējām.

2. **karjeras izglītību** - izglītības procesā integrēti pasākumi, lai nodrošinātu izglītojamo karjeras vadības prasmju apguvi un attīstīšanu, kas ietver savu interešu, spēju un iespēju apzināšanos tālākās izglītības un profesionālās karjeras virziena izvēlei (Izglītības likums). Karjeras izglītību iespējams sasaistīt ar jebkura mācību priekšmeta satura apguvi, palīdzot skolēniem izzināt, kādās nozarēs un profesijās var būt noderīgas mācību jomā un mācību priekšmetā apgūstamās zināšanas, prasmes, iemaņas, attieksmes un skolēna individuālie dotumi un talanti.“ (Karjeras attīstības atbalsta pasākumu plāna paraugs vispārējās vidējās izglītības iestādēm 2019.);

3. **karjeras konsultēšanu** – Tā ir palīdzība cilvēkam, lai veicinātu sevis izzināšanu, savas profesionālās ievirzes apzināšanu, padziļinātu izpratni par izglītību un iespējām darba tirgū un atklātu to profesionālo virzienu, kas vislabāk atbilst cilvēka personībai, viņa vērtībām, mērķiem. Šis process sekmē apzinātu un patstāvīgu karjeras lēmumu pieņemšanu. Karjeras konsultēšana var ietvert palīdzību karjeras plānošanā, profesionālās piemērotības noteikšanu, darba izmēģinājumus, darba meklēšanas un darbā noturēšanās prasmju apguvi.

Mūsdienās karjeras jēdziena saturs ir ievērojami paplašinājies. Ja sākotnēji jēdzienu “karjera” skaidroja un asociēja ar sekmīgu darbošanos kādā profesionālajā jomā, kurā ir iespējama izvirzīšanās, slavas un popularitātes sasniegšana, tad tagad termins —karjera ir jāsaprot ne vien kā izaugsme profesionālajā jomā, bet arī kā likumsakarīga personības izaugsme un nodarbošanās secīga maiņa visas dzīves garumā. **Karjera ir personības mērķtiecīgs, jēgpilns visas dzīves gājums, kurā summējas visas indivīda dzīves lomas, brīvā laika aktivitātes, mācības un darbs.**

Izvēloties savas profesionālās karjeras virzienu un profesiju, jāņem vērā trīs būtiski nosacījumi:

- lai profesija būtu interesanta un saistoša,
- lai profesija atbilstu spējām,
- lai varētu atrast darbu šajā profesijā.

Plānojot savu personīgo dzīvi, veidojot profesionālo karjeru un izvēloties profesiju, ir svarīgi saprast— ko pats cilvēks **GRIB**, **VAR** un ko **VAJAG** sabiedrībai.

GRIBU — tās ir cilvēka intereses, vēlmes, centieni, būtiskais dzīvē un darbā. Iespējams, ka, nosaucot visas savas intereses, vēlmes, nodarbošanos, kas saista, patīk un ko gribētos darīt, būtu ļoti garš saraksts. Daudziem izglītojamajiem ir plašs interešu loks, un ir visai grūti izšķirties, kuru no savām interesēm izvēlēties profesionālajai realizācijai, bet ko atstāt kā vaļasprieku. Lai pieņemtu pareizo lēmumu, nepieciešams izziņāt potenciālās darbības virziena/profesijas saturu darba pienākumus un apstākļus.

VARU — tās ir cilvēka prasmes, zināšanas, spējas, īpašības, stiprās puses, kā arī veselības stāvoklis, — visas profesionāli nozīmīgās īpašības. Kad ir noskaidrotas profesionālās intereses, svarīgi saprast, vai indivīdam piemīt šīm interesēm atbilstošas spējas. Spējas vispilnīgāk atklājas un attīstās tieši darbībā — mācībās vai jau praktiskajā darbā.

VAJAG – tās ir profesijas un kompetences, kas konkrētajā vietā un laikā darba tirgū ir pieprasītas, tātad – kādi speciālisti un kādas kompetences ir nepieciešamas tagad un tuvākajā nākotnē; tāpēc, izglītojamajam izvēloties izglītības virzienu, ir jāuzzina, kādas zināšanas un prasmes (kompetences) var apgūt mācoties/ studējot vienā vai otrā programmā arodskolā, tehnikumā, koledžā, augstskolā, kuru piedāvā izglītības iestādes. Jāapzinās, ka mainās pašas profesijas, to saturs un attiecīgi arī kompetences konkrēto darba uzdevumu veikšanai, Tāpēc ir jābūt gatavam arī turpināt mācīties. Pašiem jāpilnveido savu

garīgo pasauli un vidi sabiedrībā. Ikvienam cilvēkam ārpus darba un ārpus ģimenes ir nepieciešams laiks, kuru veltīt sevis bagātināšanai, pilnveidošanai un attīstībai.

3. KARJERAS VADĪBAS PRASMES

21. gadsimtā situācija pasaulē ir krasi mainījusies, jo globālā tirgus un uz zināšanām balstītas ekonomikas un sabiedrības apstākļos indivīdiem ir nepieciešams nepārtraukti uzlabot savas prasmes un apgūt jaunas kompetences. Karjeras attīstības atbalstu vairs nevar uzskatīt vienīgi par lietderīgu atbalstu indivīdam pārejā no viena izglītības līmeņa uz citu un no mācībām uz darbu. Lai pielāgotos mainīgajām darba tirgus vajadzībām un uzņēmumu konkurētspējai, ir jāspēj ātri reaģēt darba vides mainīgajos procesos, radot efektīvu rezultātu. Ilgstoša mācīšanās ir tieši tas, kas mūsdienās ir kļuvusi par galveno faktoru konkurences izturēšanā un veiksmē. Lai noturētos darba tirgū, indivīdam ir pašam jākļūst par savu karjeras resursu un darba vides procesu vadītāju. Ja indivīds (kā jaunielis, tā arī pieaugušais) nav apguvis karjeras vadības prasmes, viņš arī nespēj īstenot savas personīgās dzīves un savas karjeras veiksmīgu virzību.

Karjeras vadības prasmes ir savas dzīves plānu patstāvīgas veidošanas, loģisku lēmumu pieņemšanas un realizēšanas, kā arī savas karjeras vadīšanas un savu karjeras mērķu īstenošanas prasmes (Law, 1996; ELGPN, 2015).

Karjeras vadības prasmju pilnveide ir karjeras izglītības rezultāts. Karjeras vadības prasmju veidošanās un pilnveide notiek vispārējo prasmju veidošanās un pilnveides ietvarā – mācību procesā, veicinot skolēna vispārējo prasmju attīstību, sekmēta arī karjeras vadības prasmju veidošanās, mijšakarībā radot karjeras virzītāj spēkus (Garleja, 2006). Skolēna karjeras vadības prasmju veidošanās sākas, apgūstot vienkāršas pamatprasmes (lasītprasmi, rakstītprasmi, runas prasmi, matemātiskās prasmes, sadarbības prasmes), un turpinās sarežģītāku prasmju (digitālās pratības, daudzveidīgu informācijas resursu izmantošanas, pētniecisko, pašizziņas, pašvērtēšanas, dotumu pilnveidošanas, problēmu risināšanas, komunikācijas, lēmumu pieņemšanas, plānošanas u.c.) pilnveides laikā (Lemešonoka, 2017; 2015). Karjeras vadības prasmes nav saistītas ar

darbībām noteiktā nozarē vai profesijā, to pamatā ir **caurviju prasmes**, kas stiprina jaunu zināšanu sasaisti ar personisko pieredzi, palīdz veidot pozitīvas attiecības un pieņemt atbildīgus lēmumus (Noteikumi par valsts pamatizglītības un vidējās izglītības standartiem), jāattīsta visās mācību jomās un mācību priekšmetos (Oliņa, Namsone, France, 2018), un ir noderīgas dažādās profesionālās darbības jomās.

Mācību procesā, t.sk. karjeras izglītībā, skolēns veido un pilnveido šādas caurviju prasmes:

- kritiskā domāšana un problēmrisināšana;
- jaunrade un uzņēmējspēja;
- pašvadīta mācīšanās;
- sadarbība;
- pilsoniskā līdzdalība;
- digitālā pratība (Noteikumi par valsts pamatizglītības un vidējās izglītības standartiem)

Karjeras vadības prasmes var nosacīti iedalīt 3 grupās:

- pašizziņas un pašvadības prasmes, kas ietver prasmi uzturēt pozitīvu paštēlu, novērtēt un pilnveidot savu sniegumu karjerā (mācībās, darbā, brīvā laika aktivitātēs u.c. karjeras jomās) un prasmi sniegt informāciju par sevi un karjeras pieredzi;
- karjeras iespēju izpētes prasmes, kas ietver prasmi atrast un izvērtēt informāciju par karjeras (izglītības, nodarbinātības, uzņēmējdarbības u.c.) iespējām;
- karjeras lēmumu pieņemšanas un īstenošanas prasmes, kas ietver prasmi veidot karjeras vīziju (nestukturētu indivīda redzējumu, kura pamatā ir vēlme sasniegt noteiktu karjeras stāvokli, izvirzīt karjeras attīstības mērķi, izstrādāt un īstenot karjeras attīstības plānu un sadarboties karjeras mērķu sasniegšanai. (Karjeras attīstības atbalsta pasākumu plāns). Karjeras vadības prasmes ir prasmju kopums (1. tabula), ar kura palīdzību cilvēks pats vada savas izglītības un darba gaitas, apkopojot, analizējot un organizējot ar sevi, izglītību un nodarbinātību saistīto informāciju. **Kompetencēs balstītas izglītības pieeja**, kas orientēta uz skolēna personalizētu mācīšanos un praktisku darbošanos, daudzveidīgi izmantojot informācijas

komunikāciju tehnoloģijas daudzveidīgā mācību vidē, balstīta uz skolēna pašizziņu un pašpiedzes izmantošanu un partnerībā veidotu skolēna – skolotāja mijiedarbību ir karjeras vadības prasmju veiksmīgas pilnveides priekšnoteikums (Lemešonoka, 2013).

Pašizziņas un pašvadības prasmes	Karjeras iespēju izpētes prasmes	Karjeras lēmumu pieņemšanas un īstenošanas prasmes
Prasme uzturēt pozitīvu paštēlu	Prasme atrast informāciju par karjeras iespējām	Prasme veidot karjeras vīziju
Prasme novērtēt un pilnveidot sniegumu	Prasme izvērtēt karjeras iespējas	Prasme izvirzīt karjeras attīstības mērķi
Prasme sniegt informāciju par sevi un karjeras pieredzi		Prasmi izstrādāt un īstenot karjeras attīstības plānu
		Prasme sadarboties karjeras mērķa sasniegšanai

4. NORMATĪVO AKTU REGULĒJUMS KARJERAS ATTĪSTĪBAS ATBALSTA ĪSTENOŠANAI IZGLĪTĪBAS IESTĀDĒS

Alojas Ausekļa vidusskolas Karjeras izglītības programma 2024./25. mācību gadam (turpmāk – karjeras izglītības programma) izstrādāta, pamatojoties uz Latvijas Republikas izglītības politikas normatīvajos dokumentos ietvertajiem nosacījumiem, kā arī uz aktuālām un plānotajām izmaiņām izglītības nozarē:

- Izglītības likumā;
- Ministru kabineta 2018.gada 27.novembra noteikumos Nr.747 „Noteikumi par valsts pamatzglītības standartu un pamatzglītības programmu paraugiem”(turpmāk – MK noteikumi Nr.747);
- Ministru kabineta 2019. gada 3.septembrī noteikumos Nr.416 “Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem”(turpmāk – MK noteikumi Nr.416);
- „Klases stundu programmas paraugs” (Valsts izglītības satura centrs).
- “Karjeras attīstības atbalsta pasākumu plāna paraugs vispārējās vidējās izglītības iestādēm 2019”;
- Ministru kabineta 2016.gada 20.decembra noteikumi Nr. 831 “Izglītības iestāžu, eksaminācijas centru, citu Izglītības likumā noteiktu institūciju, vispārējās un profesionālās izglītības programmu akreditācijas un izglītības iestāžu vadītāju profesionālās darbības novērtēšanas kārtība” (turpmāk – akreditācijas un izglītības iestāžu vadītāju profesionālās darbības novērtēšanas kārtība).
- 2016. gada 7. jūnija Ministru kabineta noteikumi Nr.359 “Darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 8.3.5. specifiskā atbalsta mērķa "Uzlabot pieeju karjeras atbalstam izglītojamajiem vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs" īstenošanas noteikumi”.
- Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021.-2027.gadam “Nākotnes prasmes nākotnes sabiedrībai”.

Karjeras izglītības programmas izstrādē ņemti vērā mērķi un uzdevumi, kas izvirzīti Alojas Ausekļa vidusskolas attīstības plānā 2023./2024. – 2025./2026. mācību gadam un Limbažu novada izglītības stratēģijā (2023. - 2027. gadam).

4.1. IZGLĪTĪBAS LIKUMĀ IETVERTAIS REGULĒJUMS

- Izglītības likuma 30.panta „Izglītības iestādes vadītājs” trešā daļa „Izglītības iestādes vadītājam ir pienākums nodrošināt izglītības iestādē piekļuvi bibliotekāriem, informācijas un karjeras attīstības atbalsta pakalpojumiem”;
- Izglītības likuma 55.panta „Izglītojamā tiesības: Izglītojamam ir tiesības”: 3.punkts „Saņemt bibliotekāros, informācijas un karjeras attīstības atbalsta pakalpojumus”;
- Izglītības likuma 1.panta „Likumā lietotie termini”;
- 121.punkts „karjera - izglītības, darba un privātās dzīves mijiedarbība cilvēka mūža laikā”; • 122.punkts „karjeras izglītība - izglītības procesā integrēti pasākumi, lai nodrošinātu izglītojamo karjeras vadības prasmju apguvi un attīstīšanu, kas ietver savu interešu, spēju un iespēju apzināšanos tālākās izglītības un profesionālās karjeras virziena izvēlei”;
- 123.punkts „karjeras attīstības atbalsts - pasākumu kopums, kas ietver informācijas, karjeras izglītības un individuālo konsultāciju pieejamību izglītojamajiem karjeras mērķu noteikšanai un plānošanai, izdarot izvēli saistībā ar izglītību un darbu.” Karjeras izglītošana - profesionāla pedagoģiskā personāla darbība, kas balstīta karjeras vadības teorijās un praktiskās metodikās.

4.2. NOTEIKUMOS PAR MĀCĪBU PRIEKŠMETU STANDARTIEM IETVERTIE NOSACĪJUMI

Latvijas Republikas normatīvajos dokumentos, kas nosaka izglītības programmās realizējamo saturu, skaidrots, ka karjeras izglītība ir izglītības procesā integrēti pasākumi, lai nodrošinātu izglītojamo karjeras vadības prasmju apguvi un attīstīšanu, kas ietver savu interešu, spēju un iespēju apzināšanos tālākās izglītības un profesionālās karjeras virziena izvēlei (Izglītības likums). Karjeras izglītību iespējams sasaistīt ar jebkura mācību priekšmeta satura apguvi, palīdzot skolēniem izzināt, kādās nozarēs un profesijās var būt noderīgas mācību jomā un mācību priekšmetā apgūstamās zināšanas, prasmes, iemaņas, attieksmes un skolēna individuālie dotumi un talanti”.

Latvijas valsts izglītības politikas dokumentos, kā arī izglītības satura paraugprogrammās un mācību priekšmetu standartos karjeras izglītībai izvirzītie mērķi un uzdevumi paredz pedagogiem visos mācību priekšmetos izkopt izglītojamā prasmi

patstāvīgi mācīties un pilnveidoties, motivēt izglītojamos mūžizglītībai un apzinātai karjeras izvēlei, tādēļ mācību stundās aplūkojamo tēmu lokā iekļauta arī karjeras vadības prasmju apgūšana. Karjeras izglītības mācību darba uzdevumi Karjeras izglītības apguves veiksmīgs rezultāts orientēts uz to, lai cilvēks spētu sekmīgi iekļauties darba tirgū, apzinās savas personiskās spējas un intereses mērķtiecīgai personiskās un profesionālās nākotnes veidošanai (MK noteikumi Nr.468; MK noteikumi Nr.416, „Klases stundu programmas paraugs”, Karjeras izglītības paraugprogramma. Karjeras vadības prasmju pilnveide ir karjeras izglītības rezultāts. Karjeras vadības prasmju veidošanās un pilnveides ietvarā – mācību procesā, veicinot skolēna vispārējo prasmju attīstību, sekmēta arī karjeras vadības prasmju veidošanās, mijsakarībā radot karjeras virzītājspēkus (Garleja, 2006, Karjeras attīstības atbalsta pasākumu plāna paraugs vispārējās vidējās izglītības iestādēm 2019).

Klases stundu organizācijā ieteikts paredzēt karjeras vadības jautājumu apguvei. Karjeras izvēles jautājumi ir būtiski gan bērniem un jauniešiem, gan arī viņu ģimenēm. Izglītības procesā karjeras atbalsta sistēmai ir jābūt tādai, kura palīdzētu skolēniem izprast un izzināt savas intereses un spējas, kā arī darba tirgus tendences un prasības, apgūt un attīstīt karjeras vadības prasmes. Šim darbam jābūt mērķtiecīgi organizētam visus skolas gadus, tāpēc klases stundās tiek aktualizēti karjeras izvēles jautājumi.

Katrā mācību iestādē **karjeras izglītības programma** var būt atšķirīga, bet tai raksturīgi kopīgi elementi, kas balstīti uz teorētiski izstrādātiem atzinumiem, ka karjeras izglītība ietver sevis izpēti un pašvērtēšanu, informācijas par karjeru iegūšanu un analīzi un lēmumu pieņemšanu, taču katras mācību iestādes konkrētais karjeras izglītības saturs var būt atšķirīgs atkarībā no vietējiem apstākļiem un konkrēto skolēnu vajadzībām (Karjeras attīstības atbalsts. Izglītība konsultēšana pakalpojumi, 2008; Karjeras izglītība skolā, 2010)

5. KARJERAS IZGLĪTĪBAS MĒRĶIS UN UZDEVUMI

Karjeras izglītības mērķis, saturs un izmantojamie līdzekļi ir orientēti uz skolēna personības izpēti viņa interešu, talantu, spēju un prasmju noteikšanai tā, lai skolēns, pazīstot sevi, spētu vadīt savu karjeru un pieņemt lēmumus savas dzīves darbības plānošanai un spētu šos plānus arī realizēt.

Karjeras izglītības programmas mērķis ir nodrošināt skolēna karjeras vadības prasmju pilnveidi, lai skolēns, izprotot savas, darba tirgus un sabiedrības attīstības un mijiedarbības likumsakarības, spētu patstāvīgi pieņemt un īstenot karjeras attīstības lēmumus, iesaistīties sabiedrības dzīvē un veidoties par laimīgu un atbildīgu personību. Jāorganizē izglītības saturs un izglītības ieguves process, nodrošinot izglītojamajam pašizpēti, karjeras izpēti un karjeras plānošanai un vadīšanai nepieciešamo pamatzināšanu un pamatprasmju apguvi, radīt pamatu savlaicīgu, apzinātu un ar iespējām līdzsvarotu personīgo lēmumu pieņemšanai par turpmāko izglītību. Karjeras izglītība ir harmoniski jāintegrē visā izglītības procesā, lai nodrošinātu plānotu un pēctecīgu pasākumu kompleksu, kas palīdzētu jauniešiem noteikt savas karjeras izglītības vajadzības, apzināti izvēlēties līdzekļus savas karjeras plānošanai nevis epizodiski, bet caurviju un veselumā, izmantojot izglītības procesa un programmas līdzekļus.

Karjeras izglītības uzdevumi:

1. Palīdzēt skolēniem pilnveidot sevi:

- izprast sevi un novērtēt savas stiprās un vājās puses,
- izveidot elastīgu skatījumu uz dzīvi un reālistiskas gaidas attiecībā uz savu karjeru,
- attīstīt prasmes un attieksmes, kas palīdzēs veidot karjeru, piemēram, pašapziņa, pašpaļāvība, spēja “sevi pasniegt”, prasme prezentēt savu veikumu, mērķu izvirzīšana un darbības plānošana mācību un personīgajā dzīvē,
- analizēt savu personīgo pieredzi, intereses, dotumus, iemaņas un spējas, vērtības, mērķus, personīgās īpašības, sasniegumus.

2. Motivēt un palīdzēt izpētīt dažādas karjeras iespējas:

- izprast izmaiņas sabiedrībā un kā tās ietekmē karjeru attīstību,
- izpētīt dažādas karjeras un iespējas to veidošanai,
- izpētīt un izvērtēt darba tirgu, nodarbinātības un profesiju, izglītības un apmācības iespēju attīstības tendences,

- salīdzināt un samērot personīgos sasniegumus un īpašības ar tiem sasniegumiem un īpašībām, kas ir nepieciešamas konkrētai tālākai karjerai/mācībām/studijām,
- piedalīties darba izmēģinājumos,
- uzzināt, kur un kā iegūt vajadzīgo informāciju, resursus un palīdzību,
- gatavoties pārejai no mācībām uz darba dzīvi vai uz tālākām mācībām/citu darbu,
- izpētīt un pārdomāt savas personīgās un sabiedrības vērtības, uzzināt, kādas prasības izvirza darba devēji, kādas prasmes un personīgās īpašības palīdz noturēties darba tirgū.

3. Palīdzēt plānot un vadīt savu karjeru:

- apgūt karjeras vadības prasmes,
- noteikt savas attīstības vajadzības,
- pilnveidot savas zināšanas un prasmes,
- apzināties informācijas ieguves un konsultēšanas iespējas,
- veidot savu personīgās karjeras plānu, • attīstīt pieņemto personīgo lēmumu plānu īstenošanas prasmes,
- veidot izpratni par karjeras saistību ar sasniegumiem izglītībā un mūžizglītību. **Karjeras izglītības īstenošanas**

pamatprincipi:

- Karjeras izglītība ir izglītības sastāvdaļa.
- Karjeras izglītība ir visas izglītības iestādes atbildība.
- Ievērotas vecumgrupu intereses un vajadzības.
- Mērķi — objektīvi un sasniedzami; pasākumi — īstenojami.
- Pasākumi ir orientēti uz zināšanu un prasmju apguvi

6. KARJERAS ATTĪSTĪBAS ATBALSTA ĪSTENOŠANAS INOVATĪVAIS ASPEKTS

- Skolēnam karjeras izglītības apguves procesā ir iespēja veikt padziļinātu sevis izpēti.
- Skolēnam karjeras izglītības apguves rezultātā ir iespēja noteikt savu profesionālo piemērotību.
- Skolēnam ir iespēja izstrādāt personīgo „Karjeras portfolio” darbam ilglaicīgā nākotnē.
- Skolēniem ir iespēja attīstīt uzņēmējspējas no sākumskolas vecuma līdz vidusskolai.
- Skolēnam ir iespēja saņemt karjeras konsultācijas skolēnu grupā, konsultācijas kopā ar draugu, kopā ar vecākiem, kopā ar skolotāju.
- Skolēnam ir iespēja novērot karjeras konsultēšanu kā profesiju.
- Skolotājiem ir iespēja saņemt metodisko atbalstu no dienesta/centra vadītāja un pedagogiem – karjeras konsultantiem karjeras izglītības realizēšanai.
- Skolēnu vecākiem ir iespēja piedalīties izglītojošos semināros ”Kā būt atbalstošam vecākam bērna karjeras izvēles procesā”.
- Skolēnu vecākiem ir iespēja saņemt karjeras konsultācijas saistībā ar savu bērnu.
- Skolēnu vecākiem ir iespēja saņemt karjeras informāciju par karjeras atbalsta pasākumiem gan saistībā ar savu bērnu, gan ar mūžizglītību.

7. KARJERAS ATTĪSTĪBAS ATBALSTA REALIZĒŠANĀ IESAISTĪTO PUŠU KOMPETENCE Pašvaldības kompetence karjeras attīstības atbalsta nodrošināšanā Alojās Ausekļa vidusskolā :

- nodrošināt pašvaldības pārziņā esošajās izglītības iestādes karjeras izglītības īstenošanu;
  - veidot skolas sadarbību ar vietējiem uzņēmējiem, nodrošinot alternatīvas nodarbības, mācību ekskursijas uzņēmumos ,
  - finansiāli atbalstīt karjeras izglītības programmas īstenošanu pašvaldības pārziņā esošajā izglītības iestādē;
  - veidot sadarbību ar novada uzņēmumiem, nodrošinot skolēniem iespēju strādāt vasarā;
  - nodrošināt skolēniem iespēju vasaras mēnešos strādāt pašvaldības dibinātajās iestādēs.
- Limbažu novada izglītības pārvaldes kompetence karjeras izglītības realizēšanas nodrošināšanā :
- koordinēt izglītības iestāžu pedagogu – karjeras konsultantu darbību;
  - organizēt karjeras izglītības realizētāju izglītošanu;

- nodrošināt karjeras izglītības realizētājus ar metodiskajiem materiāliem un informatīvajiem resursiem mācību stundu un ārpusstundu darbam.

Izglītības iestādes vadības kompetence karjeras izglītības realizēšanas nodrošināšanā izglītības iestādē:

- plānot karjeras izglītības programmas realizēšanu;
- mācību gada noslēgumā analizēt un izvērtēt karjeras izglītības programmas realizēšanu;
- nodrošināt karjeras izglītības realizēšanai nepieciešamos resursus (tajā skaitā cilvēkresursus).

Pedagoga– karjeras konsultanta kompetence karjeras izglītības realizēšanas nodrošināšanā izglītības iestādē:

- regulāri koordinēt karjeras izglītības procesu izglītības iestādē;
- nodrošināt izglītības iestādes darbu ar karjeras informācijas resursiem, tajā skaitā e-vidē;
- sniegt metodisko atbalstu pedagoģiskajam personālam karjeras izglītības realizēšanai;
- sniegt karjeras atbalstu (tajā skaitā karjeras konsultācijas) skolēniem;
- sniegt karjeras atbalstu skolēnu vecākiem.

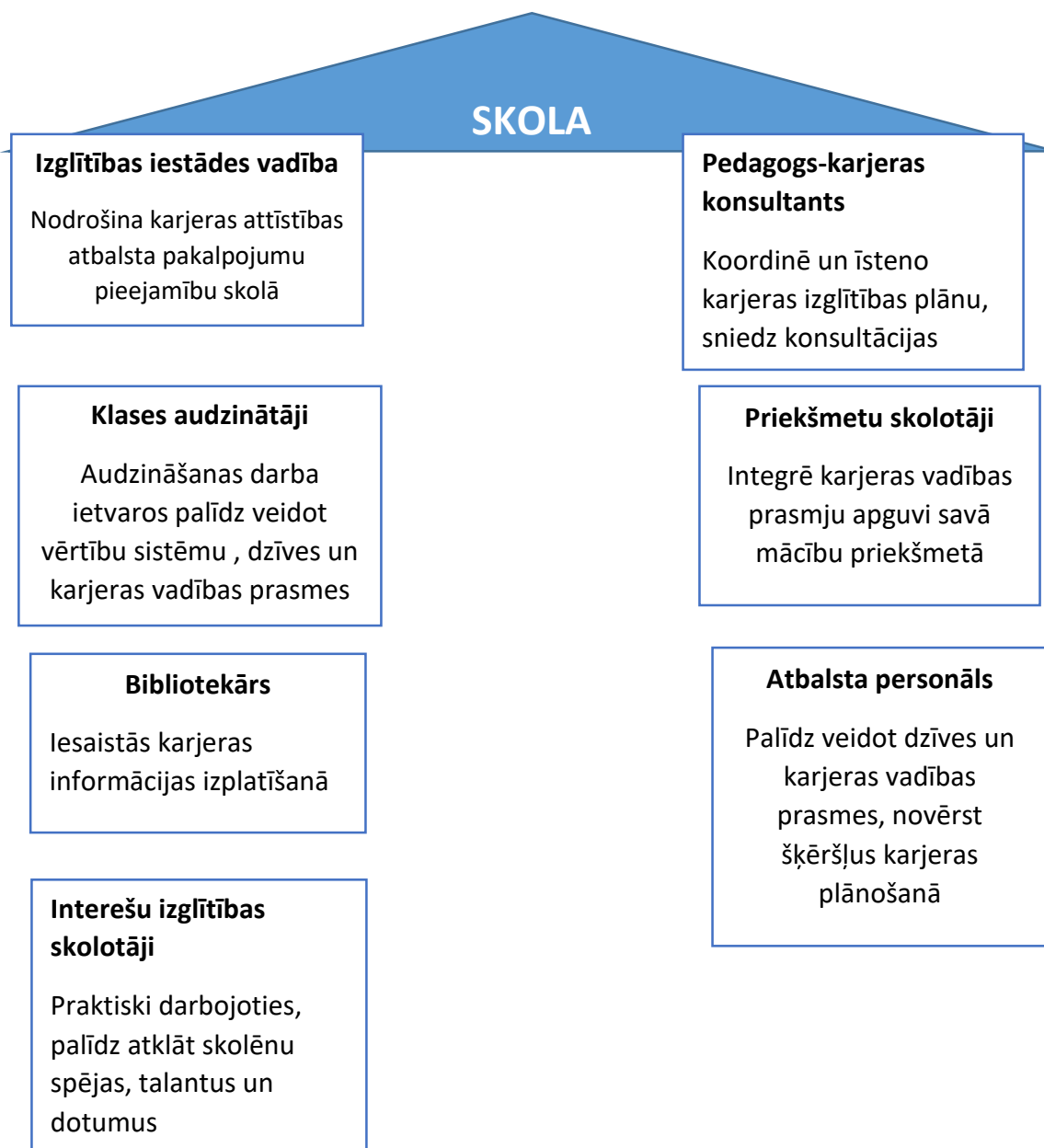
Atbildīgā personāla par izglītības iestādes mājas lapas uzturēšanu kompetence:

- nodrošināt izglītības iestādes mājas lapā sadaļas „Karjeras izglītība“ funkcionēšanu;
- regulāri papildināt un atjaunot ar karjeras izglītības realizēšanu saistīto informāciju un veidot vizuālo atspoguļojumu.

Skolēnu uzdevumi karjeras vadības prasmju apgūšanā karjeras izglītības ietvaros: Mācīties patstāvīgi:

- Veikt savu interešu, prasmju, iespēju un vērtību izvērtēšanu;
- veikt pašvērtēšanu (analizēt savu darbību un sasniegumus);
- veikt darba pasaules izzināšanu un profesiju izpēti;
- profesionālās piemērotības, personības iezīmju un profesijas iezīmju izpēte;
- Virzīties uz jauniem personiskiem sasniegumiem;
- Veidot pozitīvu, tajā pašā laikā, nopietnu attieksmi pret izglītību, dzīvi un karjeru;
- Izvirzīt karjeras mērķus un censties tos realizēt praktiskā darbībā; sastādīt individuālo karjeras plānu;
- Strādāt patstāvīgi bez uzraudzības;
- Patstāvīgi pieņemt objektīvus lēmumus karjeras izvēles situācijās.

Alojas Ausekļa vidusskolas karjeras attīstības atbalsta īstenošanā un realizēšanā iesaistīti:

8. KARJERAS IZGLĪTĪBAS PROGRAMMAS SASTĀVDAĻAS

Sevis izzināšanas aktivitātes, kurās skolēni:

- identificē savas personīgās īpašības (fiziskās, intelektuālās, emocionālās iezīmes, prasmes, intereses un vērtības),
- izpēta personīgo īpašību un nepieciešamo prasmju samērotību, lai gūtu panākumus dažādās dzīves un darba situācijās,
- izvērtē stratēģijas un apstākļus, kas ietekmē viņu mācīšanos dažādās dzīves un darba situācijās. Iespēju apzināšanās aktivitātes iesaista skolēnus darba pasaules izpētē un iepazīšanā.

Aktivitātes var ietvert:

- dažādas darba vides iepazīšana un pētīšana,
- dažādu profesiju un izglītības un apmācības iespēju izpēte,
- darba pasaules vēsturisko un plānoto izmaiņu analīze.

Lēmumu pieņemšana ir saistīta ar mācīšanos, kā pieņemt lēmumus, lai plānotu un vadītu savu karjeru. Skolēni iesaistās aktivitātēs, kas palīdz:

- izpētīt, kā citi cilvēki pieņem lēmumus, un saprast, kas var ietekmēt lēmuma pieņemšanu,
- identificēt atbilstošus lēmuma pieņemšanas stilus un stratēģijas,
- ģenerēt dažādas ar karjeru saistītas izvēles.

Pieņemt lēmumu par karjeras izvēli nenozīmē tikai piemērot indivīdu noteiktai profesijai. Lēmuma pieņemšanu ietekmē dažādi faktori, kuri ir jāņem vērā:

- individuālās iezīmes (veselība, vērtības, intereses, prasmes, vecums, zināšanas u.c.),
- sociālais konteksts (ģimene, vienaudži, sabiedrības grupas, sociāli-ekonomiskais statuss u.c.)

- vides konteksts (politiskie uzskati, izglītības iestādes, ģeogrāf. izvietojums, darba tirgus u.c.)
- citi faktori (laika perspektīvas, izdevība, izmaiņas laika gaitā u.c.).

Sagatavošanās pārmaiņām un pārejai attiecas uz tādas izpratnes un prasmju veidošanu, kādas skolēnam ir nepieciešamas, lai tiktu galā ar jaunām situācijām, gan vēlamām, gan nevēlamām. Šādas aktivitātes palīdz:

- noteikt dažādas plānotas un neplānotas dzīves/darba pārmaiņas un pārejas periodus, ar kādiem ir jāstopas dzīves laikā,
- jāizzina, jāizpētī, kā cilvēki reagē uz izmaiņām,
- jāattīsta prasmes, lai efektīvi pārvarētu dažādas plānotas un neplānotas pārmaiņas, piemēram, problēmu risināšanu, atbalsta tīklu identificēšanu un izmantošanu.

9. KARJERAS IZGLĪTĪBAS SATURS

Karjeras izglītības programmas apguves organizācijas pamatnosacījums ir — īstenot karjeras izglītību tā, lai izglītojamais iegūtu gan zināšanas konkrētā izglītības jomā (pašizpēte, karjeras izpēte, karjeras plānošana un vadība) un formā (mācību priekšmetu stunda, klases stunda, konsultācijas, ārpusstundu pasākumi).

Katra karjeras izglītības joma — **pašizpēte, karjeras izpēte un karjeras plānošana un vadība** — ietver vairāku mācību priekšmetu un audzināšanas darba saturu, tā pilnveides virzienu integrācijas aspektā.

Karjeras izglītībā sasniedzamo spēju un prasmju attīstību atspoguļo galvenie izglītošanas aspekti:

1. pašizpaušmes un radošais aspekts: radošās darbības pieredze, pastāvīga iespēja meklēt un atrast risinājumu praktiskām problēmām, atklāt kopsakarības;
2. analītiski kritiskais aspekts: intelektuālās darbības pieredze — patstāvīga, loģiska, motivēta, kritiska un produktīva domāšana; prasme pamatot savu viedokli pagātnes, tagadnes un nākotnes saiknes kontekstā;
3. morālais un estētiskais aspekts: izpratne par morāles jēdzieniem cilvēku savstarpējā saskarsmē, par cilvēka tiesībām uz vienlīdzību;
4. sadarbības aspekts: prasme sadarboties, strādāt komandā, uz klausīt un respektēt dažādus viedokļus, pieņemt lēmumus un uzņemties atbildību par to īstenošanu, atbildīgi rīkoties konfliktsituācijās, rūpēties par savu un līdzcilvēku drošību un meklēt palīdzību atbilstošās institūcijās un dienestos;
5. saziņas aspekts: praktiska pieredze valodas lietošanā; prasme sazināties vairākās valodās (rakstīt, runāt, lasīt), prasme publiski uzstāties, izteikt un pamatot savu viedokli, prezentācijas prasmes;
6. mācīšanās un praktiskās darbības aspekts: prasme patstāvīgi plānot, organizēt un īstenot mācīšanos; dažādu zināšanu un prasmju lietošana praktiskajā darbībā; prasme mācību procesā izmantot dažādu veidu informāciju, konsultēties, atrast palīdzību; prasme izmantot modernās tehnoloģijas;
7. matemātiskais aspekts: matemātikas izmantošana praktiskajā dzīvē (budžeta plānošana, izglītības izmaksu aprēķināšana, salīdzināšana u.c.). Katrs aspekts tiek īstenots visās karjeras izglītības jomās.

Pamatjoma “Pašizpēte” ietver šādas saturiskās tēmas:

- mana identitāte, paštēls, mana rakstura īpašības;
- manas intereses, vaļasprieks, spējas, brīvais laiks, dienas režīms;
- mana ģimene, tās loma, tradīcijas;
- sevis iepazīšanas un izpētes veidi, to sasaiste ar iecerēto profesiju, pašnovērtēšana;
- attieksmes un vērtības;
- prasme sadarboties, risināt konfliktus;
- mana veselība un nākotnes nodomi;
- mācīšanās prasmes, mācību sasniegumi, to saistība ar nākotnes nodomu īstenošanu;
- pašaudzināšana.

Pamatjoma “Karjeras izpēte” ietver šādas saturiskas tēmas:

- darba nozīme cilvēka dzīvē;
- populāras un sabiedrībā augstu vērtētas profesijas, profesiju daudzveidība, to tipi;
- manu vecāku darba dzīve;
- informācijas avoti un izglītības pasaules pētīšana;
- profesionālā kvalifikācija un tās ieguve;
- darba tirgus un nodarbinātība; • sociālā vide un nodarbinātība;
- izglītības veidi un līmeņi, dažādas izglītības iestādes;
- darba likumdošana, darba drošība;

- pašnodarbinātība

Pamatjoma “Karjeras plānošana un vadība” ietver šādas saturiskas tēmas:

- lēmumu pieņemšanas paņēmieni karjeras plānošanai;
- lēmuma pieņemšana par karjeru.

Dažādu faktoru ietekme (ģimene, skola, draugi, sabiedrība u.c.);

- dažādu karjeru pozitīvie un negatīvie aspekti;
- kad viss nenorit tā, kā plānots;
- mani nākotnes mērķi un to sasniegšanas plāns (īstermiņa un ilgtermiņa plānošana);
- pārmaiņas manā dzīvē;
- komandas darba pieredze, sadarbības nozīme un loma;
- praktisko iemaņu gūšana dažādās profesijās;
- sevis prezentēšana.

10. KARJERAS IZGLĪTĪBĀ SASNIEGTO REZULTĀTU VĒRTĒŠANA

Skolēnu sasniegumi karjeras izglītībā tiek vērtēti bezatzīmju vērtēšanas sistēmā, īsi mutiski vai rakstiski raksturojot skolēnu mācību darbību, darba stilu, attieksmi un izaugsmes dinamiku. Sasniedzamo rezultātu karjeras izglītībā raksturo karjeras vadības prasmju līmenis katras klašu grupas posma noslēgumā 3., 6., 9., 12.klasē. Skolēnu mācību sasniegumu pierādījumi – pašizpētes, karjeras izpētes un karjeras vadības darba materiāli – tiek uzkrāti skolēnu darba mapēs (portfolio)

SR

Sākumskolā skolēns:

- Prot atklāt savas intereses,
- Prot atklāt savas stiprās puses,
- Spēj pašvērtēt savu darbību un sasniegumus,
- Atpazīst profesijas,
- Ir ieguvis zināšanas un priekšstatu par dažādām profesijām,
- Zina profesiju daudzveidību,
- Prot atbilstoši vecumposmam secināt par dažādu profesiju saturu,
- Prot apspriest un apkopot informāciju par profesijām,
- Prot pamatot, kuras profesijas viņu interesē vairāk.

Pamatskolā skolēns:

- Prot saskatīt un atklāt savas stiprās un vājās puses,
- Prot atklāt un analizēt savas intereses un vērtības,
- Prot pilnveidot savas zināšanas, prasmes, rakstura īpašības,
- Prot veidot savu paštēlu un prezentēt to,

- Izprot pašorganizācijas nozīmi,
- Prot izmantot pieejamos e resursus informācijas iegūšanai par “darba pasauli”,
- Prot apspriest, apkopot un analizēt informāciju par profesijām,
- Prot izvērtēt savu piemērotību izvēlētajai profesijai.

Vidusskolā skolēns:

- Prot atklāt un analizēt savas stiprās un vājās puses,
- Prot atklāt un analizēt savas intereses un vērtības,pieredzi,
- Prot pilnveidot savas zināšanas, prasmes ,rakstura īpašības un vērtības ,kas nepieciešamas izvēlētajā profesijas veikšanai,
- Prot veidot savu paštēlu un prezentēt to,
- Izprot termina “karjera ”nozīmi un spēj to izskaidrot,
- Prot iegūt un kritiski izvērtēt informāciju par karjeras iespējām,
- Spēj izmantot zināšanas par “darba pasauli”,
- Prot izveidot rīcības plānu karjeras iespēju realizēšanai,
- Izprot savas perspektīvas izglītības sistēmā Latvijā un ārvalstīs,
- Spēj izprast sabiedriskās dzīves un darba tirgus pārmaiņas un novērtēt nepieciešamību pielāgoties jauniem apstākļiem,
- Prot izmantot pieejamos e resursus informācijas iegūšanai par “darba pasauli”un karjeras iespējām,
- Prot izmantot pieejamos e resursus sevis izzināšanai.

11. KARJERAS IZGLĪTĪBĀ IZMANTOJAMĀS METODEDES

Aptauja

Jautājumu vai jautājumu un atbilžu formā mutvārdos vai rakstveidā veidota informācijas iegūšanas metode (Pedagoģijas terminu ..., 2000). Aptauju izmanto kā heuristisku mācību metodi, lai iegūtu citu mācību mācību metožu (piem., diskusijas, projekta darba u.c.) īstenošanai nepieciešamo informāciju.

Asociāciju kartes

Neliela izmēra daudznozīmīgi attēli, kuri izraisot asociācijas un “atdzīvinot” atmiņas un izjūtas, palīdz veidot stāstījumu par noteiktām, stāstītājam nozīmīgām tēmām.

Apskats (pārskats)

Skolēni veicot mācību uzdevumu vāc informāciju (datus), piem., veic aptauju, anketēšanu u.c. un rezultātus apkopo rakstiskā apskatā (pārskatā).

Āra nodarbības

Skolotāja organizēta mācību organizācijas forma, kuras laikā skolēni (audzēkņi) ārpus skolas veic skolotāja sagatavotos uzdevumus un meklē atbildes uz skolotāja sagatavotiem jautājumiem. Pārskatu par paveikto āra nodarbībās skolēni (audzēkņi) var sagatavot klasē vai mājās.

Darbu mape (portfolio)

Skolēna (audzēkņa) veidota attīstības (t.sk., karjeras attīstības) programma noteiktam laika posmam un kritisks programmas īstenošanas pašnovērtējums. Noteiktā, iepriekš iepļānotā laikā skolotājs kopā ar skolēnu (audzēkni) kopīgi izvērtē skolēna (audzēkņa) sasniegtos rezultātus un programmas īstenošanas laikā radušās problēmas, veicinot skolēna (audzēkņa) pašizpēti, pašanalīzi un pašregulāciju (Klases stundu programmas paraugs, 2016). Darbu mape ir pašizziņas, pašatklāsmes, paraksturošanas un pašanalīzes instruments, kas cilvēkam palīdz apzināties dabas dotos talantus, savas

stiprās puses un priekšrocības, novērtēt sevi un palīdz saskatīt karjeras iespējas. (Work on it, 2018). Darbu mapi skolēni (audzēkņi) var veidot papīra formātā (sākumskolā) vai digitāli (pamatskolā, 12. klase)

Darbs ar tekstu

Skolotājs piedāvā tekstus (rakstveidā, audio un videoierakstos) mācību uzdevuma veikšanai, skolēni (audzēkņi) iepazīstas ar tekstiem un atbilstoši mācību uzdevumam veido jautājumus par tekstu, analizē tekstu, atbild uz tekstā ietvertajiem jautājumiem u.c.

Demonstrēšana

Skolotājs vai skolēni (audzēkņi) demonstrē vizuālu informāciju (videofilmas, attēlus, tabulas utt.), parasti – papildinot stāstījumu (lekciju, izklāstu).

Didaktiskā spēle

Pieredzes izglītības metode, spēle, kurai ir skolotāja definēts izglītojošs mērķis un noteikta struktūra. Didaktiskās spēles var iedalīt trīs kategorijās: konstruēšanas spēles (spēles ar materiāliem, detaļām, dažādu telpisku objektu un mehānismu konstruēšana), lomu (simulācijas) spēles (reālās dzīves notikumu, darbību un situāciju atveidošana) un spēles ar noteikumiem (spēles, kurās jāievēro noteikti nosacījumi – galda spēles, kāršu spēles, bingo, sporta spēles, muzikālās spēles u.c.).

Diskusija

Skolotājs vai skolēni (audzēkņi) piedāvā apspriešanai kādu tematu, skolēni (audzēkņi) individuāli vai iepriekš mērķtiecīgi izveidotās grupās iesaistās sarunā, argumentēti aizstāvot savu viedokli (Psiholoģija, 2014). Galvenie skolēna (audzēkņa) uzdevumi diskusijā ir: skaidri izteikt savas domas, ieklausīties citos, censties izprast citu viedokli un uzņemties atbildību.

Domu karte

Grafiskais organizators – tīklveida zīmējums (“zirneklis”), kuru veido, lapas vidū apļa centrā ierakstot tēmu (nozīmīgāko jēdzienu) un to ar atzariem savienojot ar apakštēmām. Atzariem piezīmē zariņus, pie kuriem pieraksta atslēgas vārdus (vai

pievieno attēlus), kuri saistās ar apakštēmu. Ja nepieciešams, šīs saites, veidojot loģisku sistēmu, var sazarot tālāk. Domu karte palīdz strukturēt domas gaitu: sākt ar vispārīgo (tēmu), pāriet uz konkrēto (apakštēmu) un tikai tad iedziļināties detaļās.

Intervija

Skolēni (audzēkņi), atbilstoši skolotāja dotajam uzdevumam, iztaujā par noteiktu tematu vienu vai vairākus cilvēkus, pēc sarunas apkopo rezultātus un veido secinājumus.

Jautājumi – atbildes

Skolotājs vai skolēni mutvārdos vai rakstiski uzdod jautājumus par noteiktu tematu un atbild uz tiem.

Klausīšanās metode

Skolēni (audzēkņi) uzmanīgi klausās stāstījumu, individuāli pieraksta mācību uzdevumam atbilstošo informāciju (jautājumus, problēmas, viedokļus), stāstījuma beigās uzdod jautājumus (ja nepieciešams), un noslēgumā, atbilstoši mācību uzdevumam, sniedz atgriezenisko saiti vai ziņojumu.

Kolāža

Skolēnu (audzēkņu) individuāli, pāros vai grupās veidots kompozicionāli vienots attēls, kurā skolēni (audzēkņi) atklāj savu priekšstatu par kādu skolotāja dotu tematu, piem., veido kolāžu par sociālo vidi klasē, vērtējot savstarpējās attiecības. Kolāžas veidošanā var izmantot visdažādākos materiālus (Literatūra, 2008), metode ļauj skolēniem (audzēkņiem) izmantot savas prasmes jaunākajās tehnoloģijās, savā darbā lietojot, piemēram, interneta resursus, digitālās kameras, kolāžas, izmantojot datoru vai viedtālruni, var veidot arī internetā. **Kooperatīvā mācīšanās (grupu darbs)**

Mācību metode, kuru īstenojot skolotājs izveido skolēnu (audzēkņu) grupas tādu uzdevumu vai projekta darbu veikšanai, kuros nepieciešama produktīva grupas dalībnieku sadarbība, t.i., uzdevuma rezultāti atkarīgi no katra grupas dalībnieka ieguldījuma kopējā darbā. Risinot uzdevumu, grupas dalībnieki pilnveido saskarsmes prasmes, mācās sadarboties un mācās viens no otra. Skolotājs organizē mācības un konsultē skolēnus (audzēkņus).

Krustvārdu mīklas

Viens no intelektuāli radošo didaktisko spēļu (projektēšanas spēles, burtu, skaitļu mīklas, anagrammas u.c.) veidiem, kas īpaši lietderīgs jēdzienu izpratnes nostiprināšanā.

Lomu spēles

Mācību metode, kurā skolotājs piedāvā skolēniem (audzēkņiem) mācību situācijas, ko iespējams atveidot lomās, aprakstu (rakstveidā vai mutvārdos). Skolēni (audzēkņi) iejūtas lomās atbilstoši mācību situācijā ietvertajam uzdevumam. Citi skolēni (audzēkņi) veic skolotāja dotu uzdevumu – vēro, pieraksta, vērtē atbilstoši noteiktiem kritērijiem u.c., lai pēc situācijas izspēlēšanas izteiktu viedokli diskusijā.

Mācību ekskursija

Āra nodarbību forma, kas dod iespēju skolēniem (audzēkņiem) dabiskos apstākļos iepazīt dažādas parādības un procesus; reālu notikumu vai darbības vietu apmeklējums, kas ļauj iegūt jaunu informāciju dabiskā vidē, padziļināt mācību satura izpratni, integrēt dažādos mācību priekšmetos gūtās zināšanas un prasmes un pilnveidot skolēnu (audzēkņu) sociālās prasmes. Pirms mācību ekskursijas skolēni (audzēkņi) saņem uzdevumus, kuri individuāli vai grupās jāveic ekskursijas laikā. Pēc ekskursijas skolēni (audzēkņi) sagatavo pārskatu par paveikto un prezentē to pārējiem vai iesniedz skolotājam.

Pārrunas

Dialogiska mācību metode, kuru īstenojot runātājs (skolotājs, skolēns vai audzēknis) ar mērķtiecīgu un loģiski secīgu jautājumu palīdzību klausītājiem, kuriem ir vai pārrunu laikā ir iespēja iegūt priekšzināšanas, palīdz jaunu atziņu konstruēšanā. (Miķelsone, 2002). **Piramidālā diskusija**

Mācību metode, kurā notiek pakāpeniska pāreja no individuālā darba uz diskusiju klasē (grupā). Pēc mācību uzdevuma saņemšanas, skolēni strādā individuāli, izdarot uzdevumā paredzētās izvēles un pieņemot lēmumus. Pēc tam skolēni apvienojas pāros un apspriež individuāli pieņemtos lēmumus, izveidojot kopīgu pāra viedokli par veicamo uzdevumu. Nākamajā posmā, diviem pāriem apvienojoties, diskusija un lēmuma pieņemšana, no visām izvēlēm izveidojot vienu kopēju izvēli, notiek četratā. Diskusija turpinās aizvien lielākās grupās, kamēr viens kopējs lēmums tiek pieņemts klases kopējā diskusijā. Nobeigumā skolēni skolotāja izvēlētā veidā izvērtē kopējo lēmumu un tā pieņemšanas gaitu.

Praktiskais darbs

Skolēni (audzēkņi) atbilstoši mācību uzdevumam veic mācību darbu, lietojot apgūtās zināšanas, prasmes un īstenojot savas radošās ieceres, strādājot individuāli vai grupā

Prāta vētra

Mācību metode, kurā skolotājs uzdod jautājumu vai izvirza problēmu, un skolēni (audzēkņi) īsi izsaka iespējamās atbildes, idejas, risinājumus u.c., uzmanīgi klausoties, papildinot, bet nekommentējot un nevērtējot citu teikto. Metodi ieteicams izmantot kā ieaicināšanas fāzes sastāvdaļu, lai aktualizētu esošās skolēnu (audzēkņu) zināšanas un izpratni, sākot jaunu tēmu.

Projektu metode

Mācību metode, kuru īstenojot, skolēni individuāli vai darba grupās formulē idejas un jautājumus, iegūst informāciju, pēta un risina problēmas, apkopo darba rezultātus un iepazīstina ar tiem citus skolēnus (audzēkņus). Skolotājs palīdz skolēniem (audzēkņiem) formulēt projekta mērķi, izveidot darba grupas un sniedz atbalstu projekta izveidē.

Radošais darbs

Skolēnu (audzēkņu) pašizpaušmes metode, mācību uzdevuma īstenošana individuālās vai kooperatīvās mācīšanās rezultātā radīta stāsta, esejas, dzejas, aforisma, zīmējuma, attēla u.c.formā.

Sarunas mazās grupās

Mācību metode, kurā skolēni (audzēkņi), saskaņā ar pašu pieņemtiem noteikumiem, veic skolotāja dotu uzdevumu, sarunājoties mērķtiecīgi izveidotās grupās, kur katrs izsaka savu viedokli vai vērtējumu un dalās pieredzē, kā arī saņem informāciju no citiem. Simulācija Situāciju izspēles metode, kurai, salīdzinot ar lomu spēli, raksturīga lielāka nenoteiktība skolotāja piedāvātajā situācijas aprakstā, elastīgums un sarežģītība (Psiholoģija, 2014). **Situāciju analīze**

Mācību metode, kurā skolotājs piedāvā skolēniem (audzēkņiem) reālas vai izdomātas situācijas aprakstu (rakstiski vai mutiski), audio vai videoierakstu un uzdod jautājumus par šo situāciju. Skolēni (audzēkņi) pārrunā, analizē, pieraksta, secina, un atbilstoši situācijas analīzes mērķim veido kopsavilkumus vai ieteikumus.

Situāciju izspēle

Mācību metode, kurā skolotājs piedāvā skolēniem (audzēkņiem) reālas vai izdomātas problēmsituācijas aprakstu (rakstveidā vai mutvārdos). Skolēni (audzēkņi) meklē situācijas risinājumus, izspēlējot situāciju lomu spēlē (ja situācijas aprakstā skaidri definētas dalībnieku lomas) vai simulācijā (ja lomas situācijā ir nenoteiktas vai neviennozīmīgas). Metodi īstenojot, skolēni (audzēkņi) var veidot un izspēlēt iespējamās situācijas attīstības scenārijus, un saņemt atgriezenisko saiti no citiem skolēniem (audzēkņiem) un skolotāja.

Spēle

Noteiktu darbību kopums vēlamā rezultāta sasniegšanai, kam piemīt sacensības pazīmes, un kas ietver ne tikai prasmju un iemaņu mērķtiecīgu, noteikumiem atbilstošu izmantošanu, bet arī nejaušības elementus un brīvas interpretācijas, darbības un rīcības iespējas. Spēle veicina izziņas spēju, sadarbības prasmju un radošuma attīstību, un veicina spriedzes samazināšanos.

12.ALOJAS AUSEKĻA VIDUSSKOLAS KARJERAS IZGLĪTĪBAS ĪSTENOŠANAS PLĀNS 2024./2025. MĀCĪBU GADAM

Karjeras izglītība tiek īstenota, izmantojot dažādas darba organizācijas formas — mācību priekšmetu stundas, klases stundas, individuālās nodarbības, dažādus ārpusstundu pasākumus u.c

Iespējamais norises laiks	Aktivitātes/pasākumi	Programmas realizēšanas iespējas			Sasniedzamais rezultāts	Atbildīgie	Pieaicinātie	Resursi
		2024./25.m.g						
		1.-3.	4.-9.	12.				
Augusts-septembris	Pedagoga -Karjeras konsultanta mācības, kursi, apgūstot jauno profesiju.				Pedagogs ieguvis zināšanas un prasmes īstenot karjeras izglītību.			
oktobris	Skolas karjeras izglītības programmas, karjeras attīstības pasākuma plāna saskaņošana, pedagogu iepazīstināšana ar plānotajiem uzdevumiem.	X	X	X	Pedagogi informēti par skolas mērķiem karjeras izglītības īstenošanai, par plānotajiem pasākumiem.	Pedagogs-karjeras konsultants		Klases telpa
oktobris	Skolas administrācijas, pedagoga konsultanta,klases audzinātāju tikšanās gatavojoties "Karjeras nedēļai 2024."	X	X	X	Pedagogi saņēmuši informāciju, metodiskos materiālus "Karjeras nedēļai 2024."pasākumu	Pedagogs – karjeras konsultants. Klašu audzinātāji. Pašpārvalde.	Paraolimpietis, dažādu profesiju pārstāvji.	Telpas. Autobuss.

					organizēšanai un norisei valstī, skolā.		Mācību ekskursija.Tikšanās.	
DARBS AR SKOLĒNU KARJERAS PORTFOLIO								
Oktobris-maijs	Portfolio iekārtošana(papīra formātā vai digitāli google mape)Pirmo izpētes materiālu ievietošana.	X	X	X	Skolēni iesākuši veidot personīgo Karjeras portfolio.	Pedagogs-karjeras konsultants piedāvā paraugus un materiālus.		Kopēšana-datortehnikas resursi.Portfolio mapes, apploksnes.
Mācību priekšmetu tematisko jomu sasaiste ar noteiktām profesijām								
Visās mācību priekšmeta stundās	Karjeras izglītības sasaiste ar jebkura mācību priekšmeta satura apguvi, īstenojot kompetenču pieejā balstītu mācību principus(māc.priekšm.stundās, interešu izglītībā)	X	X	X	Skolēni sasaistījuši konkrētā mācību priekšmetā apgūstamo saturu ar noteiktu profesiju darba prasībām	Visi mācību priekšmetu skolotāji. Pedagoģ-karjeras konsultants .		<ul style="list-style-type: none"> VIAA izstrādātais materiāls 100 metodikas karjeras attīstības atbalstam(Google mapē –Klašu audzin un interešu izgl. https://drive.google.com/file/d/1g5GPuUAnWLSdosQBZRFZ6Te-G_fILD8F/view?usp=drive_link Profesiju katalogs. Profesijupasaule.lv Skola2030metodiskie materiāli.
Karjeras izglītības informatīvi-metodiskais centrs skolā								
Visu mācību gadu	Karjeras izglītības informatīvi-metodiskā centra papildināšana un tematiskā sakārtošana(bibliotēkā, informatīvajā stendā, pedagoga-karjeras konsultanta kabinetā)	X	X	X	Bibliotēkā ir izveidota informatīvi-metodiskā karjeras izglītības nodaļa. Skolas foajē izvietots karjeras informācijas stends. Sākumskolas korpusā izveidots jauns	Bibliotekārs. Pedagoģ-karjeras konsultants.		Karjeras grāmatas, informatīvie,metodiskie un izdales materiāli .Ēnošanā iegūtie materiāli.

					Karjeras informācijas stends 1.-3.klašu skolēniem.			
Karjeras nedēļa -2024								
oktobris	Karjeras nedēļa –ikgadējs pasākumu cikls. “Izglītība un karjera ikvienam”	X	X	X	Skolēni piedalās pasākumos-tikšanās ar dažādu nodarbošanos pārstāvjiem.	Pedagogs-karjeras konsultants.	Sportists, dakters Klauns, absolventi.	VIAA mājas lapa, prezentācijas, metodiskie materiāli. Tikšanās telpas. Transports.
Karjeras konsultēšana								
Klases stundās, konsultācijas, datorikas stundās	Skolēnu grupu konsultācijas.		X	X	Skolēniem ir iespēja saņemt karjeras konsultācijas skolēnu grupā. Topiošie absolventi guvuši atbalstu karjeras izvēles procesā: <ul style="list-style-type: none"> Izvēlēties piemērotu profesiju, Izvēlēties piemērotāko studiju programmu, vidusskolu, ģimnāziju vai augstskolu, Sagatavot CV un motivācijas vēstuli. 	Pedagogs-karjeras konsultants. Koordinatori.		Atalgojums pieaicinātiem konsultantiem vai prezentiem.
Vecāku sapulcēs	Vecāku konsultēšana skolēnu karjeras atbalstā.		X	X	Vecākiem ir iespēja saņemt karjeras konsultācijas saistībā ar savu bērnu.	Pedagogs-karjeras konsultants.	Profesionāli karjeras konsultanti.	Atalgojums pieaicinātiem konsultantiem vai prezentiem
Skolēnu personības izziņāšana								

aprīlis	Skolēnu dotumu, spēju, stipro pušu noteikšana karjeras izglītības nodarbībās, mācību stundās, interešu izglītībā.	X	X	X	Prasmes attīstītas sevis izpētē(intereses, vēlmes, prasmes, talantus) , iesaistot skolotājus, interešu izglītības pedagogus, ģimenes locekļus, u.c.	Pedagogs-karjeras konsultants.Skolas atbalsta personāls, interešu izgl.pedagogi, māc.pr.skolotāji.		Materiāli kopēti.Datortehnika.
Vecāku izglītošana								
Janvāris-brīvlaikā	Vecāku sapulces 9.un 12.klašu vecākiem,"Kā palīdzēt plānot bērna nākotnes karjeru-kā palīdzēt?"		X	X	Vecākiem ir izpratne par viņu lomu savu bērnu nākotnes plānošanā, interešu izzināšanā. Vecākiem sniedz atbalstu informācijas ieguvē.	Pedagogs-karjeras konsultants.Klases audzinātāji.		Telpas, projektors, dators.
Ēnošana sasaistē ar valstī organizētajām aktivitātēm.								
Februāris-marts-aprīlis	Ēnošana dažādās darbavietās, tai skaitā Limbažu novadā un domē, skolēnu vecāku darbavietās. Foto, video veidošana.Profesiju aprakstu veidošana.Pieteikšanās www.enudiena.lv	X Pēc izvēles, visas klases ietvaros	X	X	Skolēni guvuši priekšstatu par dažādu uzņēmumu darba vidi, darbinieku pienākumiem un profesijām atbilstošu izglītību.	Koordinators koordinē skolotāju darbību, piedāvā veidlapas, anketas, interviju materiālus.	Speciālisti, skolēnu vecāki, Limbažu novada pašvaldībā strādājošie.	Ēnošanas izdales materiāli, transports.
aprīlis	Uzskates materiālu veidošana(plakāti, video, kolāžu, u.c.) par profesijām. Materiālu ievietošana skolas bibliotēkā, mājas lapā, Google diskā-karjeras izglītība.	X	X	X	Apguvuši prasmes veidot dažādus uzskates materiālus, intervēt, atspoguļot savu ēnu dienas pieredzi.	Klašu audzinātāji, informātikas skolotāji, vizuālās mākslas skolotāji.	Vecāki.	Materiāli prezentāciju veidošanai, interviju lapas, datortehnika.
Darbs e vidē								
Marts klases stundas ,soc.zin.stundās ,datorikas stundās	E vides izmantošana pašizpētē. Digitālā karjeras portfolio veidošana.		X	X	Papildinājuši prasmes lietot e vidi sevis izpētē.	Pedagogs-karjeras konsultants. Klašu audzinātāji.Priekšmetu skolotāji.	Skolas psihologs.	Interneta resursi.Datortehnikas resursi.

	E vides izmantošana izglītības iestāžu, uzņēmumu mājas lapu, iespējām izglītībai ārzemēs.		X	X	Papildinājuši prasmes lietot e vidi tālākizglītības un darba tirgus izpētē Latvijā un citviet pasaulē.	Pedagogs-karjeras konsultants. Klašu audzinātāji.Priekšmetu skolotāji.Bibliotekārs.	IT speciālisti.	Interneta resursi.Datortehnikas resursi.Video.Mācību filmas.
Izstāde Skola 2025								
aprīlis	Ārpusstundu pasākums-izstādes apmeklējums, prezentāciju skatīšanās, informatīvo materiālu ieguve.		X	X	Skolēni papildinājuši zināšanas par tālākizglītības iespējām Latvijā, ārzemēs.	Pedagogs-karjeras konsultants. Klašu audzinātāji.	Profesionālo skolu un augstskolu pārstāvji.	Izstādes telpas.

LITERATŪRA

1. EMKAPT, (2013). **EMKAPT karjeras atbalsta glosārijs**. Rīga.
2. EMKAPT, (2015). **Vadlīnijas mūžilga karjeras atbalsta politikas un sistēmu izveidei: pamatnosacījumi ES un Eiropas Komisijai**. Rīga.
3. European Comission, (2021). **European Skills Agenda for Sustainable Competitiveness, Social Fairness and Resilience**. Pieejams

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=89&furt%20herNews=yes&langId=en&newsId=9723>

4. IKVD, (2020). **Izglītības iestādes darbības, izglītības programmas īstenošanas un izglītības iestādes vadītāja profesionālās darbības kvalitātes vērtēšanas metodika**. Pieejams

<https://www.ikvd.gov.lv/lv/jaunums/apstiprinata-jauna-akreditācijas-metodika-un-kvalitātesvertesanas-limenu-apraksti>

5. LKAAA, (2010). **Latvijas karjeras konsultantu profesionālās ētikas kodekss**. Pieejams

http://www.lkaaa.lv/sites/default/files/uploads/etikas_kodekss.pdf

6. LR Saeima, (1998). **Izglītības likums**. Pieejams:

<http://likumi.lv/ta/id/50759-izglitibas-likums>

7. LR MK, (2011). **Noteikumi par pedagogu profesiju un amatu sarakstu**. Pieejams

<https://likumi.lv/ta/id/229913-noteikumi-par-pedagogu-profesiju-un-amatu-sarakstu>

8. LR MK, (2015). **Karjeras izglītības īstenošanas plāns valsts un pašvaldību vispārējās un**

9. **profesionālās izglītības iestādēs 2015.-2020.gadam**. <http://likumi.lv/ta/id/278999-par-karjerasizglitibas-istenosanas-planu-valsts-un-pasvaldibu-visparejas-un-profesionalas-izglitibas-iestades-2015-2020>

10. LR MK, (2018). **MK noteikumi Nr. 569 “Noteikumi par pedagogiem nepieciešamo izglītību un**

11. **profesionālo kvalifikāciju un pedagogu profesionālās kompetences pilnveides kārtību”**. Pieejams

<https://likumi.lv/ta/id/301572-noteikumi-par-pedagogiem-nepieciemamo-izglitibu-un-profesionalokvalifikaciju-un-pedagogu-profesionalas-kompetences-pilnveides>

12. Nacionālā izglītības iespēju datubāze <https://niid.lv/>

13. OECD (2020). **OECD Skills Strategy Implementation Guidance for Latvia**. Pieejams

<https://www.oecd.org/latvia/oecd-skills-strategy-implementation-guidance-for-latvia-ebc98a53-en.htm> 33

14. Profesiju Pasaule <https://www.profesijupasaule.lv/>

15. Skola2030, (2020). **Vai pilnveidotajā mācību saturā atsevišķi definēta arī karjeras izglītība?** Pieejams <https://www.skola2030.lv/lv/biezak-uzdotie-jautajumi#vai-pilnveidotaja-macibu-saturaatseviski-defineta-ari-karjeras-izglitiba>

16. Skola2030, (2021). **Lomas skolā pilnveidotā mācību satura īstenošanai.** Pieejams

<https://www.skola2030.lv/lv/jaunumi/blogs/lomas-skola-pilnveidota-macibu-satura-istenosanai>

17. Valsts izglītības attīstības aģentūra <https://www.viaa.gov.lv/lv/darbibas-virzieni-karjeras-atbalsts>

18. VISC, (2011). **Karjeras konsultanta profesijas standarts.** Pieejams

https://registri.visc.gov.lv/profizglitiba/nks_stand_saraksts_mk_not_626.shtml